

ABSTRAKT

Na konci 17. století byl v jednom z královských hrobů v kostele sv. Benedikta v dánském Ringsted objeven drobný emailový křížek. Dle tehdejšího záznamu, pocházejícího z pera správce dánské královské klenotnice, byl kříž nalezen v hrobě dánské královny Dagmar – dcery českého krále Přemysla Otakara I., která byla roku 1205 provdána za dánského krále Valdemara II. Vítězného.

Kříž, dnes vystavený v Národním museu v Kodani, je bezpochyby prací byzantskou. Jeho vznik spadá s největší pravděpodobností do 1. poloviny 12. století. Jde o tzv. enkolpion, tj. závěsný kříž (řec. *ἐγκόλιου*, na prsou). Obě jeho strany jsou figurálně pojednány. Na straně jedné je zobrazen ukřižovaný Kristus a na druhé Velká Deěsis se sv. Basilem Velikým a sv. Janem Zlatouústým. V těle kříže se nachází dutina, v níž byla uložena relikvie – s největší pravděpodobností částička dřeva Pravého kříže.

Přestože je Dagmařin kříž v Dánsku považován za národní poklad, byla mu doposud věnována jen malá pozornost. V českém prostředí je téměř neznámým (v krátkosti se o něm zmiňují J. E. Wocel, A. B. Černý, J. Květ, K. Chytil a naposledy P. Balcárek). Většina autorů se omezila na pouhé konstatování jeho byzantského původu a na poněkud vágní dataci (9. až 13. století). Okolnosti jeho vzniku a cesta jakou se do Dánska dostal, nejsou tak doposud uspokojivě zodpovězeny. Stejně tak tomu je i v případě jeho funkce a obsahové stránky. Kříž nebyl dokonce podroben důkladné ikonografické ani formální analýze. Ve své práci se proto pokouším nabídnout některá možná řešení těchto neznámých.